

Приказ – Маја Белегишанин

СТИХОВНИ ФЕЊЕРИ НЕВЕНЕ МИЛОСАВЉЕВИЋ

(Невена Милосављевић: *Источник, Асоглас, Зворник* 2020)

Постоји поезија која нас опчињава својом посебном, светлуцавом тајном, толико да ниједан приказ не може верно дочарати њену искричаву лепоту, но и поред те немогућности нешто нас ипак позива да ту тајновитост преточимо у речи како би макар мало приближили чар те поезије и себи и другима. Управо је то случај са поезијом младе песникиње из Звечана, Невене Милосављевић (1990), тачније са њеном првом збирком песама названом „Источник“. Ова збирка, иако је првенац, показује изузетну зрелост и уметничку вредност, а у погледу обима поприлично је велика башта разноликих, али подједнако квалитетних цветова — песама.

Књигу чине следећи циклуси: „Агапе“, „Круг“, „Гетсимански врт“, „Трнова лествица“, „Последњи Фауст“, „Синајска гора“ (сонети) и „Пут суза“. Невена Милосављевић у ове циклусе смешта песме које су различите тематско-мотивски, стилски и метрички, које су богате по тоналитету бројних осећања и гласова који се ту сустичу.

Но, пре уласка у свет ове поезије, као мото стоје Његошеви стихови: „Заборава сан те обузео, / ти си прво блажено битије / и источник бесамртне среће, / рајска поља, вјечито блаженство, / животворни поглед створитеља / заборави несрећној предала“. А циклуси који следе садрже песме које и јесу источници, извори инспирације, сећања и памћења

свега оног што песникињу „позива“ на стварање. Љубав Божија, хришћанска, љубав мушкарца и жене, љубав према људима, песници српски и светски и њихове песме, лична душевна стања и расположења (од дивљења и усиханости до немира и бола) — све то у овим песмама слива се у светлосне капи, у „стиховне фењере“ (постоји и песма „Стиховни фењери“) који сијају у души прожетој неком племенитом емоцијом која трепери на овим страницама. „Светлоноша-Бог“ (израз из прве песме „Агапе“) настањује све ове песме, ма како у многима постојале различите душевне буре и олује. Као што је, једном приликом, игуман Михаило Биковић (манастир Јовања) рекао: „Кад осећамо љубав у себи, Господ је у нама“. То свакако важи за песничко и религиозно биће ове поетесе.

Тако, у циклусу „Агапе“ многе песме говоре о љубави која све прожима; поменимо песме „Агапе“, „Ако ме заволиш“, „Слово љубави“. У овом циклусу налазе се и песме метафизичког звучања: „Између прстију је само светлост“, „Записи из књиге (не)рођених“ и друге. Уопште, метафизичка нит је обележје ове збирке у целини. Томе доприносе не само теме (смрт, Бог, време, љубав) него и искази („Време је трака на којој се Сад непрестано понавља“ — песма „(Не)време“) и језик који својом метафориком изражава ту непојамну дубину и светлост бића и свемира („Кад желим да си близу, / раскопам светлост, и у најмрачнијем куту / сноп уберем златни / и обасјам путе непрегледној вечности“ — песма „Кад желим да си близу“).

Невенине песме, ма како дуге, не губе ону нит инспирације од почетног до завршног стиха. Ту су често стилске фигуре звука, различита понављања, анафоре, рефрени, што

гради посебну музику стихова, као на пример у песмама „Грешница“, „Ти“, „Огледало лица“ — све три из циклуса „Круг“. А песма „Огледало лица“ показује шта све стаје у појам „жена“, који све митолошки ликови и библијске личности, ликови из литературе и песничке музе творе „хиљаду лица“ а „једно срце“. Невенине песме су нежне, неке носе и присе-нак десанкинске атмосфере, осећајности и ритма (на пример „Сиротиште (живот)“, „Трнова лествица“), али су све стилски и мелодијски самосвојне као препознатљив Невенин глас.

Поезија Невене Милосављевић натопљена је честом светлошћу, било да су то само поједине слике или целе песме. (То су већ приметили писци рецензија; Тоде Николе-тић и назвао је свој рад: Светлост). Песничке слике су, и неза-висно од мотива светлости, на посебан начин метафоричне, што овој поезији даје неку исконску свежину: „на престолу усана исклијали склад“ или полусложеница „сунце-кожа“ у песми „Нисам ти рекла све“; или: „Мрвим грозд котачем снова“ у песми „Презрење недоречености“; или: „Болујем и бивам, бивам / разнесен, поленом наде / по небеским њи-вама“ у песми „Болујем те“.

Прожета је ова поезија и књижевним реминисценци-јама, античком митологијом, библијским ликовима, те пока-зује књижевну свестраност песникиње и оно борхесовско поимање књижевности као великог врта, а и елиотовско поштовање књижевне традиције. Туђа књижевност је често за Невену Милосављевић источник инспирације, па тако постоје у овој књизи песме које су посвете великанима срп-ске поезије: Десанки Максимовић, Матији Бећковићу, Мики Антићу. (Но, ту су и посвете драгим особама које су у песни-кињиној души такође утиснуле траг — јер њено емпатично

лирско срце исказује јаке емоције, али без патетике, што је веома тешко постићи; таква је песма посвећена вољеној Петројки, „Ако ме сретнеш“, или песма „Заборав“, посвећена особама оболелим од деменције или алцхајмера.) Такође, ликови и мотиви туђих песама покрећу песникињу Невену на стварање, те постоје песме где говори Фауст („Последњи Фауст“, „Тестамент“), затим песма надахнута Давичовом „Ханом“ — „Моја си“; Његошевом песмом „Ноћ скупља вијека“ — „Сена“; Лазином Ленком — „Реч“, и познатом песмом Васка Попе „Очију твојих да није“ — песма „Сан“. Ту је и песма где говори Прометеј, а античка митологија, њени мотиви и ликови, настањују и неке друге Невенине песме као што су „Титанка“ и „Огледало лица“.

Још једно битно обележје ове поезије јесте присуство мушког гласа у првом лицу. Лирски субјект у многим љубавним песмама јесте мушкарац: „Најмање си била моја“, „Птица бола“, „Сањао сам“, „Гледати жену“ (једна од најлепших, антологијска песма), „Кипарис“. Тако Невена Милосављевић показује неомеђеност свога песничког бића које се може преобратити у друге ликове и ситуације како би — опет елиотовски — предочила „формулу неке емоције“. Обично је то љубавна чежња и узношење жене, те су наведене песме (све из циклуса „Последњи Фауст“) праве мале ризнице лепих слика и осећања.

Збирка „Источник“ је ризница и у метричком погледу. Постоје песме у слободном стиху, дуге или краће, углавном строфичне композиције. Постоје и песме везаног стиха: терцети, катрени, квинте, секстине и још дуге строфе. Циклус „Синајска гора“ садржи пет сонета, који би својим сликама, мотивима и начином римовања били посебан, леп изазов за

проучаваоце ове песничке форме. А кад је о рими реч, Невена Милосављевић, осим рима унутар једне строфе, користи и риме које повезују оделите строфе („Убити песму или очи“, „Нетакнута жудња“), што им даје посебно звучање. Тако, поред разгранатог језика, песникиња показује и разгранатост метра у својим „стиховним фењерима“.

Само дела љубави остају — назвао је професор Владета Јеротић једну своју књигу. Та се мисао складно дозива са збирком „Источник“ Невене Милосављевић, са њеним песмама које су источници љубави, светлости и смисла. Због тога свакако ова поезија јесте и лепота и мелем за душу нас читалаца којима треба окрепљење и одмор од свакодневних журби и сваковрсних прозаичности овог света.

О АУТОРКИ ПРИКАЗА

Маја Белегишанин (1980, Београд), дипломирала Српску књижевност и језик са општом књижев-ношћу на Филолошком факултету у Београду. Пише књижевну кри-тику и поезију, објављује у периодици. Књиге песама: Испод неба (2007), Светлосна пруга (2011), Зимско сунце (2014), Нежна граница (2018) и књиге за децу Песме разних боја (2017) и Биљке и девојчице (2019).